INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

i-Bezpečná škola

reg. číslo: CZ.1.07/1.3.50/01.0014

Metodický materiál

Práva učitele a nová média ve vyučování

Tento projekt je prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR.

Teoretický popis problematiky

Počítačové hry, online kontakt s přáteli, vyhledávání informací, sdílení fotografií. Tím vším tráví svůj volný čas řada českých dětí a teenagerů. Názory na to, zda mají média a technologie na rozvoj dětí pozitivní či spíše negativní vliv, se různí, v každém případě ale nové technologie usnadňují řadu běžných činností a jejich ovládání dnes patří k základním dovednostem člověka žijícího v informační společnosti. Informační technologie by se proto měly stát součástí vzdělávacího procesu nejen jako předmět vyučování, kdy se děti seznámí s jejich používáním, ale i jako prostředek, který otevírá nové vzdělávací cesty.

Děti jsou u počítače a na internetu jako doma, na rozdíl od dospělých:

Domácnosti s připojením k Internetu v ČR:

- *Všechny domácnosti:* ***52%***
- *Domácnosti s dětmi:* ***76%***

Uživatelé Internetu v ČR:

- *V celé populaci* ***60%***
- *Mezi dětmi 9-16 let* ***90%***

Zdroj: Factum Invenio, ČSÚ, EU Kids Online

Proč technologie používat i ve škole?

- Nová média nabízejí nové možnosti jako doplnění k výuce: např. vyhledávání ilustračních obrázků a videí, kolaborativní práci na článcích a mnoho dalšího.
- Počítač, mobil a internet je pro děti téměř každodenní samozřejmostí, zcela samozřejmě ho tedy budou používat i k učení, které tak pro ně bude atraktivnější.
- Naučíme-li děti technologie využívat např. i k získávání informací nebo k tvůrčím činnostem, odvedeme pozornost od patologického používání nových médií. Motivujme proto děti např. k natáčení zajímavých videí na mobilní telefon nebo k fotografování a propojování snímků s dalšími službami.

Proč a jak se nebát technologií?

- Před dětmi není nutné snažit se vzbudit dojem, že technologie dokonale ovládáte a že všemu rozumíte. Děti jsou mnohdy v užívání nových médií zběhlejší než vy a vaši nejistotu poznají. Udělejte z nevýhody přednost a děti zapojte: ptejte se jich na rady a na tipy a objevujte svět nových technologií společně.
- Pro jistotu navažte kontakt s informatikem, který vám bude k dispozici, když si nebudete vědět rady, především při přípravě hodiny.

Jak a které technologie a aplikace využívat?

- **PC a notebook, tablet**

Počítače, notebook nebo případně tablet lze využít nejen jako modernější psací stroj pro psaní poznámek. Mnohem užitečnější jsou jejich možnosti ve vyhledávání informací, pokud při výuce narazíte na problematickou otázku. Případně můžete vyučování doplnit doprovodným videem nebo obrázkem či využít zajímavou internetovou aplikaci. Počítač doplněný o dataprojektor nebo interaktivní tabuli vytváří pohodlný prezentační nástroj.

- **Mobilní telefon**

Mobil má neustále v kapse většina žáků, a ačkoliv bývá jejich používání během výuky zakázané, právě jejich všudypřítomnost je hlavní výhoda mobilů. Výborně se mohou hodit např. k rychlému pořizování fotografií a k natáčení videí. Sofistikovanější přístroje mohou nabídnout GPS např. pro Geocaching a připojení k mobilnímu internetu také nemusí být bez využití – např. při výletě nebo exkurzi k vyhledání informací vázajících se např. k historii navštíveného objektu atp.

- **Wikipedie**

Informace a články na Wikipedii patří díky dohledu wikikomunity k tomu důvěryhodnějšímu na internetu, proto lze Wikipedii považovat za rychlý zdroj informací. Wikipedii můžete ve výuce využít nejen jako pasivní čtenáři, ale i jako aktivní tvůrci: vkládání článků na wikipedii je jednoduché a intuitivní a děti se tak mohou naučit nejen editaci textu online, ale např. i kolaborativní práci.

- **Sociální sítě**

Rozšíření práce ze školní lavice do sociálních sítí nabízí pedagogům i žákům nové možnosti: především snadné sdílení informací, tj. textů, fotografií, videí či odkazů, a přehlednou a jednoduchou komunikaci. Můžete vytvořit projektové týmy žáků, kteří spolu mohou o zadaném

společném úkolu komunikovat nejen v rámci vyučování, ale i „za domácí úkol“ online v sociální síti. Jako pedagog zároveň můžete mít přehled o tom, jak jejich práce pokračuje. Nabízí se také vytvoření třídních skupin, kde jsou žáci (případně i rodiče) informováni o novinkách.

Vzhledem k riziku zveřejňování osobních údajů na sociálních sítích je vhodnější, aby si každé dítě vytvořilo pro školní účely speciální profil, na kterém se nebudou vyskytovat žádné příliš osobní fotografie, kontaktní údaje atp. V každém případě by skupiny měly zůstat neveřejné. Pozor! Většina sociálních sítí je nepřístupná pro děti do 13 let, proto mladší žáky nevyzývejte k tvorbě vlastních profilů!

U nás nejrozšířenějšími sociálními sítěmi jsou např.:

YouTube.com – portál pro sdílení videí, kde můžete nalézt řadu doprovodných videí ke svému výkladu. Video si vždy raději vyhledejte předem a ověřte si, že se uprostřed filmu z výukového klipu např. nestane erotický šot.

Facebook.com – je síť vhodná především pro komunikaci, můžete např. vytvořit stránky třídy a na nich potom mezi sebou mohou žáci komunikovat o společných domácích úkolech a projektech. K tvorbě vlastního profilu ale nevyzývejte děti mladší 13 let!

- **Vyhledavače**

Nebraňte se využívání vyhledavačů ve vyučování – děti je stejně používají a vy máte možnost jim ukázat, jak vyhledávat efektivně. Nejpoužívanější jsou vyhledavače od Google, nebo např. od Seznamu. Mladší děti bude bavit především vyhledávání obrázků a jejich třídění podle barev. Než ale vybídnete děti k vyhledání nějakého hesla, zjistěte si předem, že výsledky vyhledávání jsou zcela nezávadné, to se týká především fotografií.

Problematické mobily

Mobilní telefon ve školních lavicích může pro řadu učitelů představovat hlavně nepříjemnosti: děti si pod lavicí posílají SMS zprávy nebo dokonce zkoušejí telefonovat, pouštějí si nahlas hudbu, podvádějí při testech s kalkulačkami v mobilech nebo z nich při testech čtou taháky. Jak se tedy k mobilním telefonům postavit, abyste mohli využívat i jejich potenciál?

Mobilní desatero pro školu

1. Mobily nepřehlížejte, mluvte o nich
Mobilní telefony hrají v běžném životě dětí důležitou roli, bezpečné a zodpovědné zacházení s mobilem by tedy mělo být i vaším tématem ve vyučování. Zjistěte si proto co nejvíce informací o nejrozšířenějších službách a možnostech v mobilních technologiích.

2. Zapojte mobil do vyučování
Používejte mobil jako kreativní výukové médium. Seznamte se s různými uživatelskými možnostmi, jako je např. online vyhledávání. Pokud nemají všechny děti ve třídě vlastní mobil, pracujte ve skupinách.

3. Respektujte soukromí
K mobilním telefonům žáků přistupujte jako k osobní věci – podobně jako ke školní tašce, jejíž obsah můžete prohlížet jen ve výjimečných situacích a lepší je nechat si vše ukázat dobrovolně.

4. Zapojte rodiče
Ve vztahu k mobilním telefonům v rukou dětí jsou rodiče vašimi nejdůležitějšími partnery. Abyste předešli konfliktům, během třídních schůzek s nimi mluvte o používání mobilů a umožněte jim spolurozhodovat o tom, do jaké míry by měly děti mobily ve škole používat.

5. Stanovte pravidla
Společně s žáky, případně i s rodiči, vypracujte pravidla používání mobilních telefonů ve škole a/nebo ve třídě. Dohodněte se a určete, kdy je dobré a vhodné mobil použít a kdy ne. Generální zákaz používání mobilů se obtížně kontroluje a má smysl jen jako krátkodobé opatření při řešení problémů.

6. Vytvořte mobilní etiketu
Mobilní etiketa označuje pravidla zacházení s mobilem především ve vztahu k ostatním. Např. to, že žáci (ani učitelé) nenechávají mobilní telefon vyzvánět během vyučování, nebo že ho ve škole nepoužívají jako magnetofon atp.

7. Jděte příkladem
Používejte svůj vlastní mobil tak, jak byste si to představovali i u svých žáků. Když se budete i vy držet pravidel pro používání mobilu, je pravděpodobnější, že tak budou činit i děti.

8. Pozor na fotografie a videa
Snažte se, aby děti měly základní povědomí o tom, jak zacházet s fotografiemi a videi pořízenými mobilním telefonem (ale i fotoaparátem). Vysvětlete jim, proč není možné některé obrázky jednoduše zveřejnit na internetu.

9. Nepodceňujte kyberšikanu
Vnímejte vztahy ve třídě a neberte na lehkou váhu projevy kyberšikany. Postižené podporujte a trvejte na objasnění případu.

10. Nezapomeňte: výhod je více než rizik!
Mobilní telefon představuje skvělé možnosti nejen pro komunikaci, ale např. i pro získávání informací atp. Podporujte žáky v objevování dalších pozitivních funkcí svých telefonů. Znají vaši žáci např. výukové aplikace, slovníky a další?

Můžete mobily úplně zakázat? §

Jako učitel nemáte právo dítěti mobilní telefon zabavit, jednalo by se o krádež. Podobně nelze zakázat nošení mobilů do školy a jejich používání, nehledě na to, že úplný zákaz mobilních telefonů ve škole by byl spíše kontraproduktivní. Do školního řádu je ale možné vložit zákaz hlasitého vyzvánění telefonů při vyučování a jeho nedodržování lze trestat kázeňskými postihy.

Nová média, škola a právo §

Autorský zákon

Zákon číslo 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

- § 11- právo autora rozhodnout o zveřejnění díla
- § 18 - sdělování díla veřejnosti
- § 13 - rozmnožování díla
- § 43 - obcházení ochranných prostředků

Autorský zákon chrání literární, vědecká a umělecká díla jako je především hudba, obrazy nebo např. filmy, ale i texty nejrůznějšího druhu. Díky informačním technologiím nabývá autorské právo na důležitosti, díky snadnému kopírování a šíření je totiž velice snadné ochranu duševního vlastnictví porušovat. Proto je nutné autorské právo chránit i v kontextu internetu. Co to znamená konkrétně?

- Je možné pro vlastní potřebu vytvářet kopie digitálních děl kromě většiny počítačových programů a elektronických databází. Legálně je tak možné vytvářet vlastní kopie CD a DVD záznamů, kopírovat MP3 soubory na přehrávače apod.
- Při kopírování digitálních děl se nesmějí obcházet ochranná opatření proti kopírování, která jsou na některých nosičích.
- Kopírované soubory by neměly pocházet z ilegálního zdroje, tj. např. z výměnných internetových sítí (tzv. P2P sítí), kde se často sdílí filmy nebo hudební soubory.
- Nelegální je také šíření nástrojů pro kopírování nosičů chráněných proti kopírování.
- Pokud je dílo vystaveno na internet, jedná se o sdělení díla veřejnosti. O tom může rozhodnout jen majitel autorských práv. Nabízení písniček a dalších chráněných souborů v internetových výměnných sítích, na vlastní internetové stránce apod. je tedy zakázané a může vést k trestnímu stíhání.

Autorský zákon obsahuje i několik předpisů, které se týkají používání autorských děl ve školách:

- Autorský zákon v § 31 dovoluje školám a školským zařízením dílo užít při vyučování nebo pro ilustrační účel; je tedy možné pro potřebu vyučování vytvářet kopie. Vždy je ale nutné uvést jméno autora, název díla a pramen.
- Podobně při tvorbě vlastního díla (pracovních listů, prezentací pro interaktivní tabule apod.) je možné použít výňatky z jiného díla, opět ale s řádnou citací zdroje. Prezentaci už ale nelze poskytnout jiným školám nebo ji vystavit na webu.
- Pozor na důležité omezení u učebnic: kopírování učebnic ani jejich částí pro použití ve výuce bez svolení nakladatele autorský zákon nedovoluje!

Webové stránky školy

Zodpovědnost za obsah školních webových stránek má vždy vedení školy. Ředitel nebo ředitelka by proto měl stránkám věnovat patřičnou pozornost, např. při pravidelných kontrolách, případné potíže totiž nakonec bude muset vždycky řešit on.

Ten, kdo má školní webové stránky na starosti (webmaster), bývá často ve velkém pokušení vystavit na webu množství obrázků stažených z internetu. Většina z nich je ale chráněná autorským zákonem a nemůže se tedy jen tak bez licence k užití zveřejnit na vlastních stránkách. Všechny obrázky (kresby nebo fotografie) jsou autorskými díly a proto se na ně vztahuje autorský zákon.

Při tvorbě školních webových stránek samozřejmě platí i další pravidla, jako je např. transparentnost (tzn. uvedení úplných kontaktních údajů), neodkazovat na nezákonný obsah apod., a také zachování soukromí žáků.

Občanský zákoník – ochrana osobnosti

Zákon č. 40/1964 sb., občanský zákoník

- § 12-13 – ochrana osobnosti

V Občanském zákoníku, v § 12-13 je zakotven zákaz natáčení, fotografování a zveřejnění snímků bez souhlasu dotyčné osoby. Písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejích projevů osobní povahy smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením. Svolení není třeba, použiji-li se písemnosti osobni povahy, podobizny, obrazové snímky nebo obrazové a zvukové záznamy k účelům úředním na základě zákona. Podobizny se mohou pořídit nebo použít bez svolení také pro umělecké účely a pro účely zpravodajství. Ani takové použití však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby. Fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů, a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. Podle okolností má poškozený právo na náhradu újmy v penězích, výši náhrady určí soud.

Co by děti měly vědět

Nikdo nesmí být fotografován ani natáčen, aniž by o tom věděl. Ani učitel, ani spolužák.

Tajné natáčení a focení lidí v nejrůznějších situacích může být sice zábavné, zákon to ale zakazuje, konkrétně občanský zákoník v paragrafu o ochraně osobnosti. Každý má totiž právo na to rozhodnout, zda vůbec chce být kamerou či foťákem zachycen, a jak má být s případným záznamem naloženo. Podmínkou pro zveřejnění videa na internetu je proto souhlas všech aktérů.

Z mobilu na mobil nelze posílat úplně vše, některý obsah může být i nezákonný.

Majitelé mobilních telefonů mohou mezi sebou sdílet soubory, např. přes Bluetooth nebo infraport. V této souvislosti je důležité znát ustanovení § 191 trestního zákoníku, podle kterého je nabízení písemného, fotografického, filmového, počítačového, elektronického nebo jiného pornografického díla dětem (do 18 let) trestným činem, bez ohledu na to, že šlo o zdánlivě „nevinné“ posílání erotických fotografií na mobil kamaráda. A trestnost se týká i dětí mezi 15. a 18. rokem!

Vytváření a šíření obsahu s extremistickým obsahem je také trestné. Vztahuje se k článkům trestního zákona o podněcování k nenávisti vůči skupině osob a hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. Stejně tak šíření nacistických symbolů a propagace extremistických hnutí je také trestáno zákonem. Prostřednictvím mobilního telefonu nebo např. internetové diskuse může docházet i k trestnému činu podněcování k trestnému činu a jeho schvalování.

Pozor na syndrom „copy-paste“!

Internet je zdrojem informací ze všech oblastí lidského vědění. Svádí ale k jednoduchému bezmyšlenkovitému kopírování „copy-paste“. Děti by měly vědět, že ne vše, co je na internetu, je pravda. Je proto třeba zdroje ověřovat. Všímat si především toho, kdo je autorem textů na stránkách, zda se text opírá o citace z odborných článků atp.

I informace na internetu obvykle představuje duševní vlastnictví a nelze ji proto vydávat za vlastní. Při přejímání textu z internetu je proto vždy nutné citovat zdroj. Pokud by text byl zkopírován, ale nebylo by uvedeno odkud, jednalo by se o krádež. Normativní citace by pro děti na základní škole mohla být příliš složitá, je ale důležité žáky naučit, že k citaci je důležité se přiznat a že citovaný text musí být znovu dohledatelný. **Jednoduchá forma citace by měla mít tyto náležitosti**:

- Označení začátku a konce citace uvozovkami
- Název webové stránky
- Přesná URL (adresa) stránky, ze které je text převzat
- Datum citace

I digitální soubory jsou chráněné zákonem

Hudba, filmy, texty knih se sice v informačním věku snadno sdílí, jejich šíření a kopírování je ale většinou nelegální. Na většinu autorských děl se totiž vztahuje autorský zákon. Co to pro děti konkrétně znamená?

- Legálně je možné vytvářet vlastní kopie CD a DVD záznamů (pro osobní potřebu), kopírovat MP3 soubory na přehrávače apod.,

ALE:

- Nesmějí se kopírovat např. CD s ochranou proti kopírování.
- Šíření nástrojů pro kopírování nosičů chráněných proti kopírování také není dovolené.
- Soubory, které chcete zkopírovat, nesmějí pocházet z ilegálního zdroje. Právě výměnné internetové sítě (tzv. peer-to-peer nebo také P2P sítě) s filmy nebo hudbou jsou právníky považované za nelegální.
- Když písničku nebo např. film vystavíte na internet, např. ke stažení v P2P síti nebo ve službě jako je BitTorrent, jedná se o sdělení díla veřejnosti a to smí jen majitel autorských práv (umělec nebo někdo, kdo ho zastupuje). Nabízení písniček a dalších chráněných souborů v internetových výměnných sítích, na vlastní internetové stránce apod. je tedy zakázané a můžete za něj být trestně stíháni.

Vzorové lekce pro žáky

pracovní listy

První stupeň

Wikikvíz	
Cíl:	Seznámení s možnostmi získávání informací z encyklopedie Wikipedia
Věk:	2. – 3. třída ZŠ
Trvání:	45 minut
Postupy:	Práce ve dvojicích
Potřeby:	Počítače s připojením k internetu, dataprojektor nebo interaktivní tabule
Příprava:	Vytištění kvízu, vyhledání a ověření ukázkového hesla na Wikipedii

Brainstorming

1. Představení Wikipedie
   Položte dětem libovolnou otázku, která se váže k probírané látce nebo např. k aktuálnímu dění. Např. kdo je českým prezidentem? Kdy se narodil?
   Vyzvěte děti k úvaze nad tím, kde by se dala taková informace zjistit – knižní encyklopedie, internet, případně internetová encyklopedie Wikipedie. Otevřete společně stránku wikipedia.cz. Vpravo nahoře do vyhledávacího pole pojem zadejte a informaci společně vyčtěte z článku.

   Vhodné je předem si ověřit, že pojem je na Wikipedii kvalitně popsán.

Práce ve dvojicích, kvíz

2. Rozdělte děti do dvojic, vzhledem k zaměření otázek by dvojici ideálně měli tvořit vždy chlapec a dívka. Každá dvojice potřebuje přístup k počítači s připojením k internetu.
3. Rozdejte každé dvojici list s kvízovými otázkami (viz níže). Dejte dětem 15 – 20 minut na práci. Nechte je pracovat co nejsamostatněji, chtějí-li, ať informace hledají i jinde než na Wikipedii. Teprve pokud úplně „zabloudí“, naveďte je.

4. Jak budou hotové dvojice přibývat, pište jejich pořadí na tabuli.

Řešení

5. Na závěr projděte všechny správné odpovědi. Zjistěte, jestli se dětem podařilo najít všechny odpovědi a jestli měly s některou z nich potíže, případně proč.
   Metodu Wikikvízu lze využít k prohloubení jakékoliv probírané látky.

Wikikvíz				
		Otázka	**Odpověď**	**Body**
1.		Ve kterém roce byla vymyšlena postava Supermana?		
2.	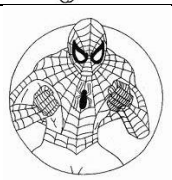	Jak se jmenuje žena, se kterou se oženil Spider Man?		
3.	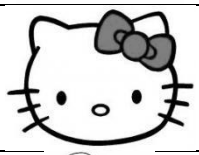	Kdo vytvořil postavičku Hello Kitty?		
4.		Jak se jmenuje dvouletý bratranec panenky Barbie?		
5.		Kde má původ slovo čokoláda?		
6.	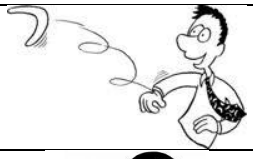	Z čeho je vyroben bumerang?		
7.	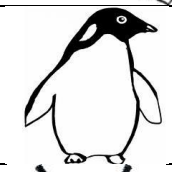	Jak vysoký bývá tučňák císařský?		
8.		Kdy má narozeniny Jaromír Jágr?		
9.		Jak veliký byl na délku Tyrannosaurus?		
10.	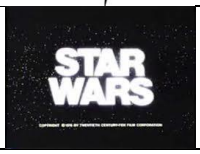	Kdo natočil Hvězdné války?		

Správné odpovědi

(tučně jsou zvýrazněny pojmy/hesla ve Wikipedii, pod kterými lze odpověď nalézt)

1. Ve kterém roce byla vymyšlena postava **Supermana**? (1932)
2. Jak se jmenuje žena, se kterou se oženil **Spider Man**? (Mary Jane)
3. Kdo vytvořil postavičku **Hello Kitty**? (Japonská designérka Juko Šimizu)
4. Jak se jmenuje dvouletý bratranec panenky **Barbie**? (Todd)
5. Kde má původ slovo **čokoláda**? (V aztéckém výrazu xocolatl)
6. Z čeho je vyroben **bumerang**? (dřevo)
7. Jak vysoký bývá **tučňák císařský**? (122 cm)
8. kdy má narozeniny **Jaromír Jágr**? (15. února)
9. Jak veliký byl na délku **Tyrannosaurus**? (12,5 metru)
10. Kdo natočil **Hvězdné války**? (George Lucas)

Každodenní geometrie	
Cíl:	Využití mobilního telefonu ve vyučování
Věk:	3. – 4. třída ZŠ

Varianta A	
Trvání:	2 x 45 minut
Postupy:	Práce ve skupinách, spolupráce rodičů na domácím zadání
Potřeby:	PC a data projektor, 1 mobilní telefon s fotoaparátem na 3 žáky (ve vlastnictví dětí)
Příprava:	Děti, které vlastní mobilní telefon s fotoaparátem, si jej přinesou na hodinu, dle vašeho uvážení se souhlasem rodičů, že bude přístroj použit ve vyučování, vytvoření losovacích lístků se zadáním kruh, čtverec, trojúhelník, obdélník, ovál

1. hodina:

Brainstorming

1. Formou brainstormingu představení funkcí fotoaparátu v mobilním telefonu – zapnutí, nastavení fotoaparátu, fotografování, stažení fotografií z fotoaparátu.

Práce ve dvojicích

2. Děti se rozdělí do skupin po třech tak, aby v každé skupině byl alespoň jeden mobilní telefon s fotoaparátem.
3. Každá skupina zvolí svého zástupce, který vylosuje „zadání“: kruh, čtverec, trojúhelník, obdélník, ovál.
4. Děti se na 20 minut „rozptýlí“ po budově školy a každý ze skupiny vyfotografuje objekt, který má požadovaný tvar. Fotografovat děti mohou z netradičních úhlů pohledu tak, aby bylo pro ostatní obtížnější fotografovaný předmět rozpoznat.

Domácí úkol

5. Za domácí úkol děti dostanou spolu s rodiči fotografie uložit z mobilního telefonu do PC.

2. hodina:

1. Děti s pomocí pedagoga uloží fotografie na třídní PC.

Prezentace výsledků

2. Každá skupina promítne své 3 fotografie, ostatní žáci hádají zadaný tvar a fotografovaný objekt.
3. Dle možností lze fotografie vytisknout a podle fotografovaných tvarů je spolu s dětmi naaranžovat např. na nástěnce ve třídě.

Varianta B	
Trvání:	45 minut
Postupy:	Samostatná práce
Potřeby:	PC s připojením k internetu pro každého žáka, flash disk
Příprava:	Povolení vyhledávání Google na počítačích, vytvoření losovacích lístků: čtverec, trojúhelník, kruh, obdélník, ovál

Brainstorming

1. Na praktickém příkladu s pomocí projektoru nebo interaktivní tabule představení možností vyhledávání obrázků pomocí vyhledávače Google, a jejich dalšího zpracování, tj. uložení do PC a na flash disk.

Losování zadání

2. Každé dítě si vylosuje zadání – 1 tvar – čtverec, trojúhelník, kruh, obdélník, ovál
3. Každý žák vyhledá ve vyhledávači Google obrázky objektů, které podle jeho názoru tvoří zadaný tvar – čím originálnější, tím lepší (např. atletický ovál atp.).

Ukládání a export fotografií

4. Každé dítě nalezené fotografie uloží na plochu, pedagog následně fotografie postupně uloží na svůj flash disk.

Prezentace výsledků

5. Pedagog fotografie postupně zobrazuje přes projektor a každý žák se prezentuje jako fotograf, ostatní žáci hádají zadaný tvar, autor fotografie v případě nejasností vysvětluje, jaký tvar dle jeho názoru objekt má.
6. Dle možností lze fotografie vytisknout a podle fotografovaných tvarů je spolu s dětmi naaranžovat např. na nástěnce ve třídě.

Druhý stupeň

Moje fotomapa	
Cíl:	Seznámení s možnostmi pokročilého využití běžně dostupných internetových služeb
Věk:	8.- 9. třída ZŠ
Trvání:	1. hodina 15 minut, 2. hodina 45 minut, (příp. 3. hodina 45 minut)
Postupy:	Práce ve skupinách
Potřeby:	Počítače s připojením k internetu, dataprojektor nebo interaktivní tabule
Příprava:	Prostudování fungování služby Panoramio (příp. konzultace s kolegou informatikem)

1. hodina

Představení služby Panoramio

1. Nabídněte žákům pět atraktivních míst na Zemi dle Vašeho výběru (např. Grand Canyon, Paříž atp.). Hlasováním žáci vyberou jedno až dvě z těchto míst. Zadejte ho do vyhledavače Google – mapy. Vpravo nahoře pod „mapa“ zatrhněte vrstvu „fotografie“. Na mapě se zobrazí snímky pamětihodností nebo přírodních krás od uživatelů Google. Podobně se na Google – mapy společně podívejte na vaše město/čtvrť. Je na takové mapě dost fotografií? Je na nich vše, co by podle dětí stálo za fotografii?
2. Dětem nabídněte možnost zaznamenat město jejich vlastníma očima a vytvořit podobnou fotomapu zaměřenou na jejich zájmy (např. historické budovy, autobusové zastávky, zapomenutá zákoutí, okolí vlastního bydliště atp.). Zaměření fotografií můžete určit libovolně např. dle aktuálně probírané látky.

Zadání domácího úkolu

3. Zadejte domácí úkol: pořídit 10 tematických fotografií se zaznamenáním přesné polohy a fotografie uložit na flash disk nebo do emailové schránky. Ideální je práce dvojic až trojic.

2. hodina

Tvorba účtu Panoramio a nahrávání fotografií

1. Pod vaším vedením si každá dvojice vytvoří účet na www.panoramio.com, mohou k tomu využít existující účet Google.
2. Samy nebo s vaší pomocí na Panoramio nahrají své fotografie a umístí je na mapu k místu, kde byly fotografie pořízeny.

Prezentace výsledků

3. Svou fotomapu každá dvojice krátce odprezentuje před třídou, tato část může podle možností tvořit třetí vyučovací hodinu.

Paragrafy na internetu	
Cíl:	seznámení s autorským zákonem a ochranou osobnosti
Věk:	6. – 9. třída ZŠ
Trvání:	45 minut
Postupy:	Brainstorming, práce ve skupinách, diskuse
Potřeby:	Počítače s připojením k internetu výhodou
Příprava:	Vytištění pracovního listu

Brainstorming

1. Pište postupně na tabuli kategorie autorských děl (viz tabulka níže) a vyzvěte děti ke společnému brainstormingu, ve kterém vymyslí konkrétní příklady těchto děl, např. známé fotografie, obrazy či sochy, slavné budovy atp. K vymýšlení příkladů mohou děti využít znalosti z jiných předmětů a využít i internet.

Dílo fotografické	
Dílo slovesné	
Dílo kinematografické	
Dílo výtvarné	
Dílo architektonické	
Díle hudební, dramatické a hudebně dramatické	
Dílo choreografické	
Počítačový program	

Diskuse

2. Diskutujte s dětmi o tom, proč je důležité chránit práva autorů těchto děl, proč jsou podle nich například počítačové programy chráněné licencemi.

Práce ve dvojicích

3. Rozdělte děti do skupin po dvou, můžete i narušit tradiční dvojice „v lavicích“. Do každé dvojice rozdejte pracovní list (viz níže). Dejte dětem 15 minut na to, aby posoudily, zda je uvedená situace v pořádku, nebo ne, a aby doplnily odůvodnění svého rozhodnutí. Dvojice mohou ke svému rozhodování využít i internetovou rešerši.

Situace	Dovoleno? ano/ne	Vaše odůvodnění
Pavel má od strýčka novou PC hru, jako kamarád ti rád udělá kopii.		
Jana si koupila nové CD a chtěla by ho poslouchat i na svém mp3 přehrávači. Soubory si tam tedy přetáhne.		
Kryštof si nahrává z televize všechny díly svého oblíbeného seriálu Simpsonovi.		
Kryštof ve škole prodává jeden díl seriálu Simpsonovi na DVD za 150 Kč.		
Richard rád zpívá a svoje písničky rozdává zdarma na CD.		
Eva ráda nahrává písničky z rádia a potom je poslouchá na svém mp3 přehrávači.		
Vojta má originální CD s počítačovým programem a bojí se, aby ho nepoškodil. Udělá si proto raději kopii.		
Vojta musí při vytváření záložní kopie prolomit ochranu proti kopírování.		
Štěpán by jednou chtěl být DJ a provozuje internetový podcast, kde vysílá písničky různých skupin.		
Štěpán dostává stížnosti a tak svůj podcast vysílá bez hudby cizích autorů.		
Štěpán dostal nový nápad: na svém podcastu předčítá nový díl Harryho Pottera – celkem 23 hodin.		
Honza je vášnivým fanouškem Sparty a na své webové stránce vystaví její logo.		
Honza náhodou při procházce Prahou potká několik fotbalistů Sparty a vyfotí si je.		
Honza pořídí několik podařených fotek stadionu Sparty a zveřejní je na Internetu.		
Jitka ráda natáčí filmy mobilním telefonem. A natáčí dokonce i v převlékacích kabinkách na koupališti.		
Jitka natáčí i při vyučování. Výsledek se potom stává hitem na YouTube.		
Jitka natáčí svoje kamarádky a potom se zeptá jejich rodičů, jestli může film umístit na Internetu.		
Karel konečně našel výbornou internetovou stránku, kde si může zdarma stáhnout jakýkoliv program.		

Řešení

4. Všechny odpovědi společně postupně prodiskutujte a doberte se ke správnému odůvodnění. Pomoci vám může následující tabulka.

Situace	Dovoleno	Poznámka
Pavel má od strýčka novou PC hru, jako kamarád ti rád udělá kopii.	ne	Software je zakázáno kopírovat (s výjimkou bezpečnostní kopie). Výjimky existují např. u Open Source Software.
Jana si koupila nové CD a chtěla by ho poslouchat i na svém mp3 přehrávači. Soubory si tam tedy přetáhne.	ano i ne	Hudbu na koupených CD je možné poslouchat na různých přehrávačích (a převádět je např. i do formátu mp3), některá CD jsou ale proti takovému kopírování chráněná.
Kryštof si nahrává z televize všechny díly svého oblíbeného seriálu Simpsonovi.	ano	Nahrávání z televizního vysílání je dovolené, pokud se ale nahrávky dál nešíří nebo nezveřejňují.
Kryštof ve škole prodává jeden díl seriálu Simpsonovi na DVD za 150 Kč.	ne	Zde se jedná o jasné porušení autorského zákona.
Richard rád zpívá a svoje písničky rozdává zdarma na CD.	ano	Richard má právo na šíření svých vlastních písniček. Pokud jde ale o cizí skladby (např. jako v případě Karaoke), pak je to zakázané.
Eva ráda nahrává písničky z rádia a potom je poslouchá na svém mp3 přehrávači.	ano	Nahrávání z rádia je povolené! Existuje mnoho internetových rádií a tak je možné dostat se k hudbě snadno a zdarma.
Vojta má originální CD s počítačovým programem a bojí se, aby ho nepoškodil. Udělá si proto raději kopii.	ano i ne	Kopírování programu pro svou vlastní potřebu (jako záložní kopie) je povolené, nesmí se ale přitom obcházet ochrana proti kopírování.
Vojta musí při vytváření záložní kopie prolomit ochranu proti kopírování.	ne	Obcházení ochrany proti kopírování je zákonem výslovně zakázáno.
Štěpán by jednou chtěl být DJ a provozuje internetový podcast, kde vysílá písničky různých skupin.	ne	V pořádku by to bylo, kdyby Štěpán platil příspěvky Ochrannému svazu autorů.
Štěpán dostává stížnosti a tak svůj podcast vysílá bez hudby cizích autorů.	ano	Situace je v souladu se zákonem, pokud je Štěpán textař a skladatel vlastní hudby a nevysílá nic, k čemu má někdo jiný autorská práva.
Štěpán dostal nový nápad: na svém podcastu předčítá nový díl Harryho Pottera – celkem 23 hodin.	ne	Povolené by to bylo jen v případě, že by získal svolení nakladatele Harryho Pottera.
Honza je vášnivým fanouškem Sparty a na své webové stránce vystaví její logo.	ne	Logo je chráněné autorskými právy a pravděpodobně i marketingově a může být použito jen se svolením majitele autorských práv (což je v tomto případě pravděpodobně klub).
Honza náhodou při procházce	ne	Fotografovat cizí lidi je možné jen s jejich

Prahou potká několik fotbalistů Sparty a vyfotí si je.		svolením. Výjimkou jsou veřejně známé osoby, které je většinou možné fotografovat i bez jejich svolení. To se ale týká jen situací, kdy vykonávají své povolání. A to procházka fotbalistů městem není.
Honza pořídí několik podařených fotek stadionu Sparty a zveřejní je na Internetu.	ano i ne	Fotky staveb mohou být zveřejněny, pokud jde o fotografie zvenčí. Pokud ale Honza fotil v interiéru a takové fotky zveřejní na Internetu bez svolení architekta, porušuje tak jeho autorská práva.
Jitka ráda natáčí filmy mobilním telefonem. A natáčí dokonce i v převlékacích kabinkách na koupališti.	ne	Zde jde o jednoznačné narušení intimní zóny. Natáčení by bylo možné v případě, že bude mít Jitka souhlas všech natáčených lidí (u dětí je nutný souhlas rodičů). Ale nesmí jít o nic sexuálně laděného.
Jitka natáčí i při vyučování. Výsledek se potom stává hitem na YouTube.	ne	Rozhodně ne, během vyučování není možné natáčet bez souhlasu učitele a žáků, kteří jsou na nahrávce zachyceni.
Jitka natáčí svoje kamarádky a potom se zeptá jejich rodičů, jestli může film umístit na Internetu.	ano	Když natočení lidé souhlasí, není to problém.
Karel konečně našel výbornou internetovou stránku, kde si může zdarma stáhnout jakýkoliv program.	ne	Takový zdroj dat je jednoznačně ilegální.

Hodnocení

5. Která dvojice má nejvíce správných odpovědí?

Slovník důležitých pojmů

Geocaching	Hledání schránek ukrytých v přírodě či ve městě s využitím navigačního systému GPS.
Geotagging	Spojování zeměpisné polohy s dalšími informacemi, především fotografiemi. Časté je např. zobrazování snímků na mapě na místě, kde byly fotografie pořízeny.
Happy Slapping	V doslovném překladu veselé fackování. Jedná se o reálné fyzické napadení, které třetí osoba natáčí obvykle na mobilní telefon za účelem záznam zveřejnit na internetu. Jde o závažný projev kyberšikany.
Ochrana osobnosti	Pojem z občanského zákoníku, který se zabývá právem každého člověka určit, zda bude fotografován či filmován a jak bude s tímto materiálem naloženo.
Panoramio	Služba pro ukládání a sdílení a fotek a pro další práci se snímky – především propojování s mapami. http://www.panoramio.com
Tablet	Tablet je technologie spojující výhody počítače a mobilního telefonu. Je menší a lehčí než notebook, ale chytřejší než mobilní telefon. Nejvíce se hodí k surfování na internetu „kdykoliv a kdekoliv“. Většina tabletů nemá klávesnici, ale dotykovou obrazovku. Jeho ovládání je tudíž intuitivní a jednoduché i pro velmi malé děti.
URL	Adresa serveru, na kterém je umístěna webová stránka. URL se obvykle zobrazuje v adresním řádku v hlavičce prohlížeče.
Wikipedie	Internetová encyklopedie. Díky propracované kontrole komunity „wikipedistů“ jsou informace postupně ověřovány. http://www.wikipedia.cz

Přehled informačních zdrojů

Právní normy

Dostupné online např. na www.portal.gov.cz v sekci „vyhledávání zákonů“.

- Zákon č. 40/1964 sb., občanský zákoník

  § 12-13 – ochrana osobnosti

- Zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

  § 191 – šíření pornografie

  § 355 a § 356 – hanobení skupiny osob a podněcování k nenávisti

  § 403 a § 404 - propagace hnutí směřujícího k potlačení práv, projev sympatií k takovému hnutí

  § 364 a § 365 – podněcování k trestnému činu a jeho schvalování

Internetové zdroje

Panoramio – jeden z návodů k používání služby:	http://google-cz.blogspot.cz/2007/08/virtuln-turista-na-panoramiu.html
Google vyhledávání – článek s tipy pro efektivnější vyhledávání:	http://www.zive.cz/clanky/vymetame-zakouti-googlu-tipy-na-presne-vyhledavani/sc-3-a-155496/default.aspx
Zapojení internetu a mobilních telefonů do vyučování – portál s nabídkou materiálů a tipů pro vyučování, v angličtině	http://www.internetatschools.com
Portály s aktualitami, návody a poradnou ze světa technologie a internetu – např.	www.tyinternety.cz, www.lupa.cz, www.zive.cz

V roce 2014 připravilo Národní centrum bezpečnějšího internetu ve spolupráci s Vysočina Education v rámci projektu i-Bezpečná škola reg. číslo: CZ.1.07/1.3.50/01.0014.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ